

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.5.150>

УДК 339.9:336.7:343.37

О. В. Булатова,

д. е. н., професор, професор кафедри міжнародних фінансів,

НН інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7938-7874>

О. Г. Мельник,

д. е. н., професор, завідувач кафедри зовнішньоекономічної та митної

діяльності, НН інститут економіки і менеджменту,

Національного університету “Львівська політехніка”

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8819-1910>

О. В. Юринець,

д. е. н., професор, професор кафедри зовнішньоекономічної та митної

діяльності, НН інститут економіки і менеджменту,

Національного університету “Львівська політехніка”

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9698-2499>

**НЕЗАКОННІ ФІНАНСОВІ ПОТОКИ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ:
ХАРАКТЕР, ДЖЕРЕЛА ВИНИКНЕННЯ, КАНАЛИ ОБМІНУ**

O. Bulatova,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of
International Finance, Educational and Scientific Institute of International
Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv*

O. Melnyk,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Foreign
Economic and Customs Activities, Institute of Economics and Management, Lviv
Polytechnic National University*

O. Yurynets,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Foreign
Economic and Customs Activities, Institute of Economics and Management, Lviv
Polytechnic National University*

ILLEGAL FINANCIAL FLOWS IN THE GLOBAL ECONOMY: NATURE, SOURCES, AND CHANNELS

Грунтуючись на результатах критичного аналізу існуючих підходів визначення незаконних фінансових потоків, обґрунтовано розмежування їх легального та незаконного характеру із врахуванням відповідних складових, до яких віднесено: джерела виникнення, канали обміну, мотиви і вплив фінансових потоків, залучені актори тощо. Визначено, що генерація основної більшості незаконних фінансових потоків пов'язана із ухилянням від сплати податків, приховуванням всіх доходів від діяльності, функціонуванням тіньової економіки, нелегальних ринків, міжнародної злочинної діяльності, корупційною діяльністю фінансуванням тероризму тощо.

Визначено, що запровадження та поширення заходів щодо прозорості оподаткування є вирішальними для розвитку ефективної системи оподаткування як багатонаціональних підприємств, так і надзаможних людей. Посилення прозорості оподаткування, розширених публічних вимог

щодо звітності, запровадження спільних рішень у міжнародному податковому співробітництві сприятиме розвитку прозорості та інформованості громадськості, зменшенню переміщення прибутку до офшорних юрисдикцій, використання несумлінної податкової конкуренції, відмови від застосування різноманітних схем ухиляння податків, розвитку прогресивної системи оподаткування, розвитку системи оподаткування надзможних людей.

Доведено, що функціонування нелегальних ринків, прибутки в наслідок міжнародної злочинної діяльності, загрожують системам регіональної безпеки, стабільності світової фінансової системи, ефективності світової торговельної систем тощо. Контрабанда, екологічні злочини мають антисуспільний характер, оскільки їх наслідки безповоротно руйнують екосистеми, знищують біорізноманіття та посилюють кліматичні ризики, виснажують природний капітал, формують загрози безпеці людства в цілому. Диверсифікація фінансового шахрайства та киберзлочинів послаблює цілісність та стійкість світової фінансової системи. Підкреслено, що сучасна корупційна діяльність та фінансові потоки, що пов'язані із нею, мають транскордонний характер. Корупція стала фундаментальною загрозою миру та безпеці, її високий рівень безпосередньо впливає на вразливість фінансової системи. Економічні та фінансові злочини, що формують незаконні фінансові потоки стали значними джерелами фінансування терористичної діяльності.

Обґрунтовано, що глобальна нестабільність та економічна невизначеність впливають на збільшення обсягів шахрайства та інших фінансових злочинів фінансового характеру, які набувають організованого, мережевого континентального та трансконтинентального характеру. Забезпечення ефективної організації протидії незаконним фінансовим потокам неможливе без поглиблення міжнародній співпраці, створення відповідних платформ для обміну інформацією, наявними практиками тощо.

Based on the results of a critical analysis of existing approaches to identifying illicit financial flows, a distinction is made between their legal and illicit nature, taking into account relevant components, which include: sources of origin, channels of exchange, motives and impact of financial flows, actors involved, and so on. It has been determined that the generation of the vast majority of illicit financial flows is linked to tax evasion, the concealment of all income from activities, the operation of the shadow economy, illegal markets, international criminal activity, corrupt practices, and the financing of terrorism, among other factors.

It has been determined that the introduction and expansion of tax transparency measures are crucial for the development of an effective taxation system for both multinational enterprises and ultra-high-net-worth individuals. Enhancing tax transparency, expanding public reporting requirements, and implementing joint decisions in international tax cooperation will contribute to the development of transparency and public awareness, reduce profit shifting to offshore jurisdictions, curb the use of unfair tax competition, the abandonment of various tax evasion schemes, the development of a progressive tax system, and the development of a tax system for the ultra-wealthy.

It has been proven that the existence of illegal markets and profits derived from international criminal activity threaten regional security systems, the stability of the global financial system, the effectiveness of the global trading system, and so on. Smuggling and environmental crimes are anti-social in nature, as their consequences irreversibly destroy ecosystems, eliminate biodiversity, and exacerbate climate risks, deplete natural capital, and pose threats to the security of humanity as a whole. The diversification of financial fraud and cybercrime undermines the integrity and resilience of the global financial system. It is emphasized that modern corruption and the financial flows associated with it are transnational in nature. Corruption has become a fundamental threat to peace and security; its high prevalence directly affects the vulnerability of the financial

system. Economic and financial crimes that generate illicit financial flows have become significant sources of funding for terrorist activities.

It is argued that global instability and economic uncertainty contribute to an increase in the volume of fraud and other financial crimes, which are taking on an organized, networked, continental, and transcontinental character. Ensuring effective countermeasures against illicit financial flows is impossible without deepening international cooperation and creating appropriate platforms for the exchange of information, and best practices

Ключові слова: *незаконні фінансові потоки, офшорні юрисдикції, міжнародні компанії, оподаткування, стратегії податкового планування, трансфертне ціноутворення, корпоративний податок, фінансове шахрайство, корупція, відмивання коштів, фінансування тероризму, фінансові інструменти, фінансові технології, міжнародне співробітництво.*

Keywords: *illicit financial flows, offshore jurisdictions, multinational corporations, taxation, tax planning strategies, transfer pricing, corporate tax, financial fraud, corruption, money laundering, terrorist financing, financial instruments, financial technologies, international cooperation.*

Постановка проблеми. Глобалізація фінансових ринків, розширення міжнародних економічних зв'язків сприяють значному поширенню фінансових операцій за межі національних кордонів. У свою чергу, зростання кількості міжнародних фінансових операцій впливає на складність виявлення та аналізу ризиків, пов'язаних з ними. Незаконні фінансові потоки мають наскрізний характер, їх обсяги досягли безпрецедентних розмірів – понад 3,1 трлн.дол.[19], що перетворили незаконні фінансові потоки на загрозу цілісності і безпеки сучасної світової системи. І такі вражаючі обсяги – не остаточні, справжні масштаби неможливо виміряти не тільки кількісно, більш вражаючим є вплив фінансових злочинів проти пересічної людини і людства в цілому. Масштаби глобальної епідемії фінансових злочинів, які

урізноманітнилися за формою, масштабом та складністю, величезні. За результатами 2023 року у 782,9 млрд.долл США оцінюються обсяги торгівлі наркотиками, 346,7 млрд.долл США – торгівлі людьми, 11,5 млрд.долл.США припадає безпосередньо на фінансування тероризму. Кількість шахрайських схем і схем банківського шахрайства зростає до 485,6 млрд.долл.США збитків у всьому світі. У свою чергу, фінансові злочини, які пов'язані із корупційною діяльністю, ухиленням від сплати податків, організованою злочинністю, становлять майже половину незаконних фінансових потоків (1,47 трлн.дол.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На міжнародному рівні не існує загальноприйнятого визначення незаконних фінансових потоків, але серед його різних визначень можна виділити певні загальні риси або відмінні риси. МВФ [20] визначає їх як транскордонні фінансові потоки, які пов'язані із незаконною діяльністю. У статистичному розумінні [1] незаконні фінансові потоки визначаються як потоки цінностей, що залучені до міжнародного обміну, що мають ознаки хоча б одної із нижчезазначених характеристик:

- (1) створені незаконним шляхом (у результаті злочинної діяльності, ухилення від сплати податків),
- (2) незаконно переведені (із порушенням валютного контролю),
- (3) незаконно використані (для фінансування тероризму).

Таким чином, наявність хоча б однієї із зазначених ознак на практиці означає, що фінансовий потік може мати й легальні ознаки на певному етапі. Незаконні фінансові потоки є багатовимірними, можуть охоплювати кілька різних видів діяльності, у тому числі потоки, походження яких пов'язано із законною діяльністю, однак використання й управління якими здійснюється у незаконний спосіб. Незаконні фінансові потоки стали суттєвою загрозою транснаціональній безпеці і бар'єром для забезпечення сталого та інклюзивного економічного зростання, оскільки корупція та незаконні доходи, що пов'язані із нею, дозволяють клептократичним системам посилювати зловживання, порушуючи демократичне врядування, у наслідок

чого ще більше поглиблюється нерівність у всіх формах її прояву [6] та посилюється потреба міждержавної співпраці на регіональному та міжнародному рівнях [7].

Постановка завдання. Метою статті є розвиток теоретико-методологічного базису дослідження незаконних фінансових шляхом розмежування їх легального та незаконного характеру із врахуванням відповідних складових (джерела виникнення, канали обміну, мотиви і вплив фінансових потоків, залучені актори) тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розмежування легального та незаконного характеру фінансових потоків є достатньо складним завданням і потребує врахування багатьох складників: джерела виникнення, канали обміну, мотиви і вплив фінансових потоків, залучені актори тощо. Із урахування цього виокремлюють наступні категорії незаконних фінансових потоків, генерація яких може бути пов'язана як із легальною, так і протиправною діяльністю [24]:

- незаконні податкові та комерційні фінансові потоки, що пов'язані із ухилянням від сплати податків, приховуванням всіх доходів від діяльності, реалізація якої пов'язана у тому числі із функціонуванням тіньової економіки;
- незаконні фінансові потоки, що пов'язані із функціонуванням нелегальних ринків та прибутками в наслідок міжнародної злочинної діяльності (торгівля зброєю, наркотрафік, кіберзлочинність тощо);
- незаконні фінансові потоки, що пов'язані із корупційною діяльністю (зловживання службовим становищем, незаконне збагачення, хабарі тощо);
- незаконні фінансові потоки, що пов'язані із відносинами примусу (торгівля людьми, рабство) та, безпосередньо із фінансуванням тероризму та злочинної діяльності.

Незаконні фінансові потоки, що пов'язані із ухилянням від сплати податків, приховуванням доходів. Ухилення від сплати податків залишається складною проблемою через відсутність прозорості

корпоративного оподаткування, доступу до інформації багатонаціональних корпорацій, серед яких лише 2% публікують свої звіти по країнах [15]. Звітність по країнах – це ініціатива фінансової прозорості, яка вимагає від БНП розкривати ключові фінансові дані, включаючи доходи, прибутки, податки платні та іншу відповідну інформацію для кожної юрисдикції, де вони працюють. Виступаючи домінуючими гравцями світової економіки саме багатонаціональні корпорації активно використовують агресивні стратегії оптимізації оподаткування, застосування яких призводить до значних податкових втрат. За даними Tax Justice Network через використання сучасних схем податкового планування світова економіка втрачає понад 493 млрд долл.США[21]. 71% втрачених податкових доходів пов'язані із діяльністю багатонаціональних підприємств (347,6 млрд.долл. США), 29% (144,8 млрд доларів) недоотримані податки, які мали сплатити надзаможні люди і які приховують свої статки в офшорах. Основну частину втрат формують Австралія, Канада, Ізраїль, Японія, Нова Зеландія, Південна Корея, Великобританія та США[17]. Підтримка країнами Рамкової конвенції ООН про міжнародне податкове співробітництво має стати основою нової системи управління для міжнародного податкового співробітництва, що буде ґрунтуватись на нових правилах і стандартах як корпоративного, так і індивідуального оподаткування задля посилення боротьби із ухилянням від сплати податків із метою забезпечення справедливої та інклюзивної системи оподаткування.

Топ-10 країн, що найбільше сприяють зловживанню глобальним корпоративним податком, згідно із рейтингом Індексу корпоративних податкових гаваней [23], формують Британські Віргінські острови, Кайманові острови, Бермудські острови, Швейцарія, Сінгапур, Гонконг, Нідерланди, Джерсі, Ірландія, Люксембург. Зазначений індекс надає комбіновану оцінку відповідних показників, що вимірюють ступінь того, як юрисдикція полегшує ухилення від сплати податків багатонаціональними корпораціями, від 0

(юрисдикція не надає жодних можливостей для ухилення від сплати податків)
до 100 (максимум сприяння уникненню податків).

Таблиця 1. Загальні річні податкові втрати, млн.дол

Регіон/ країна	Загальні річні податкові втрати	З них: зловживання корпоративним податком	З них: офшорні капітали	Загальні річні податкові втрати, завдані іншим країнам	З них: зловживання корпоративним податком	З них: офшорні капітали
ВСЬОГО	492 355,2	347 578,9	144 776,3	492 355,2	347 578,9	144 776,3
Африка	7 483,2	5 861,0	1 622,2	7 905,3	7 316,1	589,2
Азія	101 385,4	83 363,9	18 021,5	118 058,8	107 163,0	10 895,8
Ізраїль	1 377,5	536,6	841,0	60,7	0,0	60,7
Японія	15 618,4	12 088,1	3 530,3	4 399,8	0,0	4 399,8
Південна Корея	2 292,7	1 867,7	425,0	0,0	0,0	0,0
Карибські о-ви	1 334,1	820,2	513,9	77 926,2	52 613,8	25 312,4
Європа	230 776,6	153 754,5	77 022,0	196 227,5	132 779,2	63 448,3
Великобританія	45 346,2	16 899,8	28 446,5	23 451,3	2 316,9	21 134,4
Латинська Америка	39 010,8	35 885,6	3 125,2	21 318,8	19 455,3	1 863,5
Північна Америка	84 062,2	41 444,4	42 617,8	68 695,6	28 213,2	40 482,4
Канада	10 871,5	8 880,6	1 990,9	31 196,3	28 213,2	2 983,1
США	73 181,7	32 556,8	40 624,9	37 487,0	0,0	37 487,0
Океанія	28 302,9	26 449,3	1 853,7	2 223,0	38,4	2 184,6
Австралія	23 555,2	22 132,9	1 422,3	1 538,9	0,0	1 538,9
Нова Зеландія	1 249,9	1 104,1	145,9	185,1	0,0	185,1

Джерело: сформовано на основі [21].

У структурі індексу слід звернути увагу на три аспекти [14]. По-перше, існує сильний позитивний зв'язок між агресивністю угод про уникнення подвійного оподаткування та поширеністю підставних компаній, які стають важливими ланками у міжнародних ланцюгах. По-друге, поширеність підставних компаній, як правило, вища серед юрисдикцій із більшою ліберальним режимом оподаткування та регулювання доходів від іноземних інвестицій. По-третє, юрисдикції, де зафіксована найнижча доступна ставка податку на прибуток корпорацій, демонструють більш тісну кореляцію із поширеністю фіктивних компаній. Фіктивна (підставна) компанія має офіційну реєстрацію у відповідній юрисдикції, але ж не здійснює (або

практично не здійснює) на її території економічної діяльності. Саме ці компанії забезпечують непрозорість бенефіціарної власності та незаконні фінансові операції для багатонаціональних підприємств, надзаможних людей та злочинних організацій. Цілком логічним є те, що їх найбільша концентрація припадає саме на існуючі в світовій економіці податкові гавані.

Міжнародні компанії активно застосовують відповідні корпоративні стратегії податкового планування, податкової відстрочки, корпоративної інверсії зі зміною локалізації, трансфертного ціноутворення, перенесення боргу, переміщення активів та інтелектуальної власності, застосовуючи організацією складних мережевих структур, диверсифікований інструментарій переказу прибутків до офшорних юрисдикцій тощо. За таких умов формального порушення діючого законодавства не відбувається, однак компанія, з одного боку, низький рівень оподаткування корпоративного податку, з іншого – максимально ліберальний характер регулювання транскордонних операцій, що, в кінцевому результаті, створює можливості для ухилення від сплати податків.

Уникнення корпоративних податків залишається актуальною глобальною проблемою, запровадження та поширення заходів щодо прозорості оподаткування є вирішальними для розвитку ефективної системи оподаткування багатонаціональних підприємств. Посилення прозорості оподаткування, розширених публічних вимог щодо звітності по країнам присутності БНП сприятимуть розвитку прозорості та інформованості громадськості, зменшенню переміщення прибутку до податкових гаваней, використання несумлінної податкової конкуренції.

Сучасні податкові системи, що діють в країнах світу, не ефективно оподатковують статки надзаможних людей, які, як правило, сплачують менше податку порівняно зі своїм доходом, ніж інші соціальні групи. Спільне рішення у міжнародному податковому співробітництві, а саме – прийняття скоординованого мінімального податку від 1% до 3% від багатства наявних мільярдерів, дозволило б залучити, відповідно, 80-384 млрд.долл. США на

рік у всьому світі [29]. Залучення до оподаткування й мільйонерів ще більше збільшило б податкові надходження. Запровадження такого міжнародного стандарту сприятиме посиленню прозорості у системі оподаткування надзаможних людей, відмови від застосування різноманітних схем ухиляння податків, розвитку прогресивної системи оподаткування, що є критично важливо для посилення соціальної згуртованості суспільства, підтримку сталого розвитку через інвестиції у суспільні товари та послуги, розвиток екологічним програм тощо.

Незаконні фінансові потоки, що пов'язані із функціонуванням нелегальних ринків та прибутками в наслідок міжнародної злочинної діяльності. Протягом 2011-2021 років відмивання грошей у торгівлі склало понад 60 млрд.долл.США [13]. Збільшення обсягів контрабанди, розвиток методів нових способів її приховування, про що свідчать аналітичні матеріали Всесвітньої митної організації, загрожують системам регіональної безпеки, стабільності світової фінансової системи, ефективності світової торговельної систем. Так, у 2023 році загалом зафіксовано 11,2 тисяч випадків конфіскації валюти, які стосувались 92 різних валют. Євро було основною вилученою валютою, що становило 62,51% від загальної кількості десяти найбільших вилучень на суму 164,8 млн.євро. Сумма конфіскованих доларів США становила 72,4 млн.долл., фунтів стерлінгів – 15 млн., конфіскований обсяг саудівського ріалу становив 59,6 млн (еквівалент 15,8 млн.долл.США). Спостерігається зростання контрабанди золота та дорогоцінного каміння: порівняно з 2022 роком у 2023 році відбулося різке зростання у вилучення золота митними органами зросло в 6,2 рази. 81% контрабанди золота припадає на країни Азійсько-тихоокеанського регіону. Порівняно з іншими секторами торгівлі ринок мистецтва характеризується більш високим ризиком виявлення сумнівної фінансової практики. Загалом, підпільний ринок мистецтва, який включає крадіжки, підробки, нелегальний імпорт і організоване мародерство, може приносити до 6 млрд.долл. щорічно. Оціночна вартість глобальних продажів витворів мистецтва та старовини

досягла приблизно 65 млрд.долл. (США, Китай і Великобританія складають 78% ринку закупівель). Такі масштаби ринку природньо приваблюють злочинні групи, які прагнуть відмивати доходи, отримані злочинним шляхом, задля фінансування своєї діяльності. Спостерігалось збільшення вилучень контрабандної вогнепальної і пневматичній зброї та реалістичній імітації зброї – понад 2,4 млн.одиниць забороненої зброї вилучено протягом 2023 року.

Прибутки від екологічних злочинів, таких як незаконна вирубка лісу, незаконний видобуток корисних копалин, торгівля дикими тваринами оцінюються в 110-281 млрд.долл.США на рік. Екологічні злочини мають антисуспільний характер, оскільки їх наслідки безповоротно руйнують екосистеми, знищують біорізноманіття, виснажують природній капітал, формують загрози безпеці людства в цілому, посилюючи кліматичні та екологічні ризики, унеможлиблюючи забезпечення сталого розвитку. Із урахування цього справжні втрати від екологічних злочинів є ще більш загрозливі (за експертними оцінками Світового банку вони сягають від 1 до 2 трлн.долл.США[26]. Щороку незаконна вирубка лісів формує до 157 млрд.долл кримінальних доходів, торгівля дикою природою забезпечує транснаціональній організованій злочинності понад 23 млрд.долл. США,. Обсяг кримінальних доходів, отриманих через незаконну торгівлю відходами досягає 12 млрд.долл., нелегальний видобуток корисних копалин оцінюється від 12 до 48 млрд.[18]. Незаконний видобуток і торгівля золотом є одними з найнебезпечніших і найприбутковіших екологічних злочинів. Незаконний вивіз золота з країн африканського континенту оцінюється у 30 млрд.долл., з латиноамериканських країн – близько 7 млрд.долл. [27].

Щороку незаконний промисел забезпечує до 36 млрд.долл. кримінальних доходів. До 70% рибальських суден, що задіяні у незаконному вилові риби і морепродуктів мають реєстрацію у певних податкових гаванях (зокрема в Белізі та Панамі [8], у наслідок чого фінансові втрати стають ще більше. Країни втрачають відповідні податки, ліцензійні збори, роялті тощо,

потенційні втрати державних фінансів від незаконної вирубки лісу, рибальства та торгівлі дикими тваринами оцінюються від 7 до 12 млрд.долл. на рік.

Диверсифікація фінансового шахрайства перетворила його на глобальну загрозу [9], що підриває національні та світову економіку, послаблює цілісність світової фінансової системи. Кіберзлочинці все більше переходять від складних до більш простих схем, до більш цілеспрямованих кампаній, суттєво скорочуючи їх тривалість. За даними звіту Chainalysis протягом 2020-2024 років тривалість шахрайських схем істотно скоротилась практично в 6,5 разів (з 271 день до 42 днів) [22]. Саме навколо фінансового шахрайства відбувається конвергенція злочинності. Кожна четверта людина у світі стала жертвою шахрайства, що призвело до збитків у 1,026 трлн.долл. США. (що становило понад 1% світового ВВП)[11]. У системі глобального фінансового шахрайства найбільш поширеними є шахрайство з інвестиціями, з авансовими платіжками, шахрайство з романтичними стосунками та компрометація ділової електронної пошти. У регіональному розрізі компрометація ділової електронної пошти залишається однією з найпоширеніших схем фінансового шахрайства в Африці. Найпоширенішими видами шахрайства в Америці є видавання себе за іншу особу, шахрайства, пов'язані із програмним забезпеченням, авансовими платіжками, інтернет-знайомствами тощо. телекомунікаційне шахрайство. Поширеними залишаються кримінальні схеми використання платформ соціальних мереж, у тому числі пов'язаними із торгівлею людьми. В азійських країнах схеми шахрайства, які пов'язані із ретельне опрацювання жертви з метою виманювання у неї коштів, набули найбільших масштабів і мають характер організованих бізнес-структур. Швидко розвивається й телекомунікаційне шахрайство, яке спрямоване на розкриття облікових даних кредитних карток, банківських рахунків тощо. В країнах Європи найбільш поширеними є форми фінансового шахрайства, які пов'язані із інвестиціями в Інтернеті.

Із поширенням цифровізації масштаби кібершахрайства зростатимуть. Еволюція технологій збільшила швидкість транзакцій і полегшила фрагментацію транскордонних операцій. Через децентралізований характер кіберзлочинів і пов'язане із цим відмивання коштів, фінансова інформація та відповідні докази щодо незаконних фінансових потоків мають фрагментований характер [12]. Це потребує збільшення часу і зусиль, необхідних для становлення фінансових злочинів, ускладнює відповідні розслідування та ліквідацію злочинних угруповань, повернення коштів тощо. Національні пріоритети можуть не відповідати спільним діям, від так, юрисдикції можуть зіткнутися із складним рішенням щодо їх збалансування. Спільні операції, які організовані багатосторонніми організаціями мають стати базою у координації багатосторонніх відносин щодо примусових дій проти кібершахрайства на інших протиправних фінансових операцій.

У сучасній практиці наразі не існує єдиного глобального режиму, який би регулював тривалість збереження цифрових даних, у тому числі щодо постачальників технічних послуг, що посилює ризик розсіювання цифрових доказів. Швидке забезпечення цифровими доказами потребує відповідних офіційних механізмів співробітництва. Із урахуванням того, що кібершахрайство приносить не тільки суто економічні втрати, а й тяжкі соціальні наслідки, виявлення та запобігання кіберзлочинам у фінансовій сфері потребує посилення і покращення співпраці між країнами та різними інституціями, як на національному, так і на міжнародному рівні.

Незаконні фінансові потоки, що пов'язані із корупційною діяльністю. Корупція є незамінним інструментом організованої злочинності, 60% злочинних мереж, що працюють в ЄС[4], використовують корупційні методи для досягнення своїх протиправних цілей. При цьому, для отримання надприбутків витрати на корупцію залишаються незначними в економіці організованої злочинності. Корупція поширена у всьому світі на всіх маршрутах контрабанди. За експертними оцінками [3] щороку світова економіка втрачає доход, що перевищує 400-670 млн. доларів США, що є

наслідком корупції, застосування заходів із обмеження торгівлі. Застосування тіньових схем (у тому числі контрабандних) задля уникнення тарифів набуло загрозливих масштабів.

В секторах економіки, які постійно розвиваються (наприклад, енергетика, будівництво), стали вже традиційними практики зловживання владою (торгівлі впливом), корупції тендерних закупівель тощо. Сфера охорони здоров'я найбільше постраждала під час COVID-19, пандемія, термінові потреби у закупівлях створили можливості для шахрайства з субсидіями, фальсифікації тендерів, привласнення коштів. За шість місяців після початку пандемії COVID-19 Transparency International виявила задокументовані випадки корупції та неправомірної поведінки, пов'язаної з COVID-19, у 17 країнах із залученням 1,1 млрд.долл. США державних коштів (що еквівалентно вартості 50 тисяч апаратів штучної вентиляції легень) [2].

Корупція не має кордонів, тому, де б вона не мала місце, її вплив буде вкрай негативним і на економічне зростання й на добробут людей, руйнівним щодо реалізації цивільних та економічних прав, що в кінцевому результаті призводить до падіння рівня довіри до державних інститутів, поглиблення тінізації економіки. Корупція для більшості держав світу залишається одним із факторів, що стримують розвиток демократичних суспільств та унеможливорює досягнення високого рівня добробуту та стійкості. Індекс сприйняття корупції [25] є важливим індикатором сприйняття корупції в країні, за показниками 2023 року середній світовий показник становить 43 індексних пункти, понад дві третини країн набрали менше 50 балів зі 100 максимально можливих, що переконливо свідчить про те, що вони мають серйозні проблеми з корупцією (0 (висококорумпований) – 100 (дуже чистий)).

Корупція є фундаментальною загрозою миру та безпеці, її високий рівень безпосередньо впливає на вразливість фінансової системи. Принципово новим явищем для сьогодення стало те, що корупція стає потужною зброєю і на національному, і на світовому рівні, що проявляється через прийняття корупційних державно-політичних рішень, які впливають, у

першу чергу, на розподіл державних ресурсів [16]. Корумповані політики активно використовують підставні компанії задля перенаправлення державних ресурсів на приватну вигоду, підтвердженням чого став витік чисельних податкових документів (Panama Paper). Відсутність повної інформації про бенефіціарів власності, її структуру, дозволяє їх реальним власникам використовувати різноманітні схеми для ухилення від оподаткування, відмивання грошей, шахрайських схем, фінансування тероризму. Найважливішою функцією, яку може запропонувати підставна компанія для свого тіньового власника, стає забезпечення анонімності із одночасним гарантуванням контролю над підставною компанією та її ресурсами. Такий секретний характер діяльності фактично унеможливорює кількісне вимірювання масштабів діяльності підставних компаній у генерування незаконних фінансових потоків.

Незаконні фінансові потоки, що пов'язані із відносинами примусу, фінансуванням тероризму та злочинною діяльністю. Глобальна нестабільність та економічна невизначеність впливають на збільшення обсягів шахрайства та інших фінансових злочинів фінансового характеру, які набувають організованого, мережевого континентального та трансконтинентального характеру. Безпрецедентні потоки незаконних фінансових ресурсів є джерелом фінансування глобальної злочинної і терористичної діяльності, політичної корупції. Як наслідок, відмивання грошей є глобальною проблемою, яка впливає на економіку в усьому світі.

Між злочинами в економічній та фінансовій сфері, відмиванням грошей і фінансуванням тероризму існує безпосередній зв'язок, відповідно, постійний моніторинг трансакцій у цій сфері як національними, так і міжнародними інституціями, оскільки зазначені правопорушення та злочини погіршують національну безпеку, сприяючи привабленню організованих злочинних груп, збільшенню рівня злочинності, відволіканню значної частини державних витрат на боротьбу із ними. Майже 70% злочинних мереж, що діють в ЄС [4], використовують базові методи відмивання грошей, а близько

30% пов'язані із залученням професійних мереж із відмивання грошей та/або тіньової банківської системи, що створює паралельну підпільну фінансову систему для обробки транзакцій і платежів поза межами механізмів спостереження та моніторингу, які застосовуються країнами.

Вищерозглянуті економічні та фінансові злочини, що формують незаконні фінансові потоки (ухиляння від сплати податків), є значними джерелами фінансування терористичної та інших форм екстремістської діяльності, які доповнюються злочинними доходами, що пов'язані із наркотрафіком, торгівлею людьми, вимаганням та рекетом, іншими кримінальними злочинами. Фінансове шахрайство, включаючи шахрайство із інвестиціями та торгівлю людьми, невпинно зростає. Обсяги торгівлі людьми (секс-торгівля, примусова праця) становлять понад 346,7 млрд.долл (хоча, скоріш за все, цей обсяг не є остаточним через неможливість повної оцінки сучасного рабства) [19].

Забезпечення діяльності екстремістських угруповань відбувається також й через легальні бізнес-структури для збору та відмивання коштів, які використовуються для фінансування тероризму. Злочинні організації активно використовують захисні механізми, щоб уможливити відверту незаконну діяльність – відмивання грошей, корупція, фінансування тероризму. Серед таких механізмів особливо слід виділити використання фіктивних (підставних) компаній, які забезпечують таємницю бінефіціарної власності. Поширюється застосування електронних платформ (е-комерції, переказу платежів), соціальних мереж, мобільних застосунків, збори пожертв тощо. Найпоширенішими способами переказу коштів залишаються [5]: традиційні банківські системи, послуги грошових переказів, однак посилення контролю за ними у контексті боротьби з відмиванням грошей, профілювання ризиків звужують можливості терористичних угруповань у використанні традиційних інструментів фінансування.

Використання нових фінансових технологій посилює фінансову діяльність терористичних організацій та екстремістських груп і, ймовірно, ще

більше трансформує тероризм фінансування. Терористичні елементи все частіше використовують віртуальні активи, особливо криптовалюти, які забезпечують вищий рівень анонімності, щоб фінансувати свою терористичну діяльність. Криптовалюти активно використовуються для збору та переміщення коштів для забезпечення терористичної діяльності. Поширення фінансового шахрайства безпосередньо впливає на запровадження нових гібридних схем із використанням криптовалют. Перелік і обсяг цифрових активів, що використовується для відмивання доходів постійно зростає

Сучасне фінансування терористичних актів і організацій становить 11,5 млрд.долл.США, включаючи торгівлю зброєю, зовнішній і внутрішній тероризм, внутрішній насильницький екстремізм [19]. За даними Forbes Israel [28] на початок 2022 р. річний дохід найбагатших терористичних організацій становив: Талібан (2,5 млрд.дол. США, основні джерела фінансування – податки та збори, наркотрафік, видобуток корисних копалин), Ансар Аллах (2 млрд.долл.; основні джерела фінансування – податки та збори, незаконна торгівля нафтою); Хезболла (1,2 млрд.долл.США, основні джерела фінансування фінансова допомога, наркотрафік); Аль-Каїда (0,6 млрд.долл. США, основні джерела фінансування – податки, незаконна торгівля зброєю, наркотрафік, торгівля людьми), ХАМАС (0,5 млрд.дол США, основні джерела фінансування – податки та збори, фінансова допомога). Наслідком посилення потенціалу терористичних організацій стало безпрецедентне посилення загроз, зростання нестабільності в системі глобального безпекового простору. Локальні та військові конфлікти стають дедалі інтенсивними та довготривалими. Спектр нестабільності охоплює регіони та держави, які не обов'язково перебувають у відкритому конфлікті, але є інституційно та економічно вразливими для потрясінь. Діапазон загроз включає регіональний примус та втручання, загрози для здоров'я, використання хімічної та іншої нетрадиційної зброї, значне вимушене переміщення населення, а також величезні гуманітарні кризи, що створюють складне операційне середовище сучасного світу. Кількість людей,

що потребують гуманітарної допомоги, становить 404,3 млн.осіб [10], і їх кількість постійно зростає.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Глобальна нестабільність та економічна невизначеність впливають на збільшення обсягів шахрайства та інших фінансових злочинів фінансового характеру, які набувають організованого, мережевого континентального та трансконтинентального характеру. У сучасному світі незаконні фінансові потоки не тільки перетворились на системний фактор дестабілізації національних економік. Переплетіння та інтеграція із легітимними структурами, бізнесами, інституціями вивели злочинність на транснаціональний рівень, створюючи загрози та ризики безпеки, сталому розвитку. Як наслідок, незаконні фінансові потоки є багатовимірними, можуть охоплювати кілька різних видів діяльності, у тому числі потоки, походження та/або використання яких пов'язано із законною діяльністю. Мережеві зв'язки сприяли формуванню багатоканальної системи незаконних фінансових потоків, які завдяки новим технологічним та цифровим рішенням, диверсифікуються та розвиваються на випередження діючим інструментам легального регульованого середовища. Відсутність прозорості корпоративного оподаткування, доступу до інформації багатонаціональних корпорацій посилюють незаконні фінансові потоки, що пов'язані із ухилянням від сплати податків, приховуванням доходів. Незаконні фінансові потоки, що пов'язані із функціонуванням нелегальних ринків та прибутками в наслідок міжнародної злочинної діяльності, мають не тільки руйнівний економічний вплив, а й антисуспільний характер, оскільки безповоротно виснажують природний капітал, посилюють кліматичні та екологічні ризики, створюючи загрози безпекового розвитку людства. Все це, у свою чергу, унеможлиблює забезпечення сталого розвитку. Не менш загрозливими для забезпечення сталого розвитку, безпеки, миру в цілому є незаконні фінансові потоки, що пов'язані із корупційною діяльністю.

Безпрецедентні потоки незаконних фінансових ресурсів є джерелом фінансування глобальної злочинної і терористичної діяльності, політичної корупції. Корупційні державно-політичні рішення посилюють асиметрії та нерівність, а сама корупція стала інтегруючим механізмом протиправної діяльності із легальною сферою. Існуючі національні розбіжності законодавчої бази, систем оподаткування, контролюючих інституцій та відповідних механізмів правосуддя посилюють джерельну базу фінансових злочинів, які набули геополітичного виміру фінансових злочинів. Фінансові потоки, які супроводжують діяльність терористичних угруповань, часто мають транскордонний характер, що свідчить про важливість обміну інформацією та координації дій між країнами. Дослідження існуючих практик, моделей, форм та інструментів міжнародного співробітництва у сфері протидії формуванню та використанню незаконних фінансових потоків є актуальним науковим завданням, що потребує відповідних наукових розвідок у напрямі підвищення ефективності систем фінансового моніторингу, їх гармонізації відповідно до міжнародних стандартів.

Література

1. Conceptual framework for the statistical measurement of illicit financial flows (2022.). Available at: https://unstats.un.org/UNSDWebsite/statcom/session_53/documents/BG-3j-Crime&CriminalJusticeStats-II-E.pdf(Accessed 15 Nov. 2025).
2. COVID-19: Documented corruption and malfeasance cases. (2020) Transparency International. Available at: <https://files.transparencycdn.org/images/COVID-19-Documented-corruption-and-malfeasance-cases.pdf> (Accessed 15 Nov. 2025).
3. Drenski, A., Hallren, R., & Lee, J. N. (2019). Tariff evasion in global trade data. *The Journal of International Trade & Economic Development*, 28(7), 829–842. <https://doi.org/10.1080/09638199.2019.1602667>(Accessed 15.Nov. 2025).

4. *European Financial And Economic Crime Threat Assessment* (2023). EUROPOL. Available at: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/The%20Other%20Side%20of%20the%20Coin%20-%20Analysis%20of%20Financial%20and%20Economic%20Crime%20%28EN%29.pdf> (Accessed 20 Nov. 2025).
5. *European Union Terrorism Situation And Trend Report* (2023) EUROPOL. Available at: [https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/European%20Uni on%20Terrorism%20Situation%20and%20Trend%20report%202023.pdf](https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/European%20Union%20Terrorism%20Situation%20and%20Trend%20report%202023.pdf) (Accessed 15 May 2025).
6. *G7 Germany 2022: Webseite der deutschen G7-Präsidentschaft*. (2022). G7. Available at: <https://www.g7germany.de>.
7. *G7 Hiroshima leaders' communiqué*. (2023). https://www.mofa.go.jp/policy/economy/summit/hiroshima23/documents/pdf/Leaders_Communique_01_en.pdf?v20231006
8. Galaz, V., Crona, B., Dauriach, A., Jouffray, J.-B., Österblom, H., & Fichtner, J. (2018). Tax havens and global environmental degradation. *Nature Ecology & Evolution*, 2(9), 1352–1357. <https://doi.org/10.1038/s41559-018-0497-3>
9. *Global financial fraud assessment*. (2024) INTERPOL. Available at: <https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2024/INTERPOL-Financial-Fraud-assessment-A-global-threat-boosted-by-technology#:~:text=LONDON%2C%20United%20Kingdom%20%E2%80%93%20A%20new%20INTERPOL%20assessment,groups%20to%20better%20target%20victims%20around%20the%20world>. (Accessed 15 Feb. 2026].
10. *Global Humanitarian Assistance Report*. (2023). Available at: <https://devinit.org/data/datasets/global-humanitarian-assistance-report-2023/>.
11. *Global State of Scams Report 2024*. GASA. (2024). Available at: https://www.gasa.org/_files/ugd/7bdaac_9060be8317424edd9964072cf279a0a4.pdf (Accessed 11 Nov. 2025).

12. Illicit Financial Flows from Cyber-Enabled Fraud. (2023) FATF. Available at: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Money-Laundering-from-Environmental-Crime.pdf.coredownload.pdf> (Accessed 11 Nov. 2025).
13. Illicit trade report. (2024) WCO. Available at: https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/enforcement-and-compliance/activities-and-programmes/illicit-trade-report/itr_2023_en.pdf?db=web (Accessed 22 Dec. 2025).
14. International Tax Observatory. (2023). *Mapping the global geography of shell companies - International Tax Observatory* Available at: <https://taxobservatory.world/publication/mapping-the-global-geography-of-shell-companies/> (Accessed 15.Nov.25].
15. International Tax Observatory. (2024). *Advancing Corporate Tax Transparency - International Tax Observatory* Available at: <https://taxobservatory.world/publication/advancing-corporate-tax-transparency/> (Accessed 10.Feb.2026].
16. Jancsics, D. (2016). Offshoring at Home? Domestic Use of Shell Companies for Corruption. *Public Integrity*, 19(1), pp.4–21. doi:<https://doi.org/10.1080/10999922.2016.1200412>.
17. Martín Pintus (2024). *The UN Tax Convention: A Powerful Tool For Equality and Human Rights* Gi-escr.org. Available at: <https://gi-escr.org/en/resources/publications/the-un-tax-convention-a-powerful-tool-for-equality-and-human-rights> (Accessed 8 Nov. 2025).
18. Money Laundering from Environmental Crime. (2021) FATF. Available at: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Money-Laundering-from-Environmental-Crime.pdf.coredownload.pdf> (Accessed 11 Nov. 2025).
19. Nasdaq Verafin.(2024). <https://elements.visualcapitalist.com/wp-content/uploads/2024/04/1711973384569.pdf> (Accessed 11 Nov. 2025).

20. Review of The Fund's Anti-Money Laundering and Combating The Financing of Terrorism Strategy—Background Papers. (2023). *IMF policy paper*, 2023(053), pp.1–1. doi:<https://doi.org/10.5089/9798400260438.007>.
21. State of tax justice. (2024) Tax Justice Network. Available at: <https://taxjustice.net/wp-content/uploads/2024/11/State-of-Tax-Justice-2024-English-Tax-Justice-Network.pdf>.
22. Team, C. (2024). *2024 Crypto Crime Mid-Year Update Part 2 - Chainalysis* Chainalysis. Available at: <https://www.chainalysis.com/blog/2024-crypto-crime-mid-year-update-part-2/>. (Accessed 15 Nov. 2025).
23. The world's Biggest enablers of corporate tax abuse (2024) Tax Justice Network. Available at: <https://cthi.taxjustice.net/>
24. Towards a Statistical Framework for the measurement of tax and commercial Illicit Financial Flows. (n.d.). Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/stat2023d5_en.pdf.
25. Transparency International (2024). *Corruption Perceptions Index* Transparency International. Available at: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>.
26. World Bank. (2019). Illegal Logging, Fishing, and Wildlife Trade Available at: <http://hdl.handle.net/10986/32806>.
27. Yansura, J. (2024). Environmental crimes pose unique illicit finance challenges and require specific solutions. Available at: <https://thefactcoalition.org/wp-content/uploads/2024/08/Environmental-Crimes-Policy-Brief-FACT-ENG.pdf>.
28. Zehorai, I. (2024). Forbes Israel Special Report: The World's Richest Terrorist Organizations. Forbes Israel URL: <https://forbes.co.il/e/theworlds-richest-terrorist-organizations/>
29. Zucman, G. (2023). A blueprint for a coordinated minimum effective taxation standard for ultra-high-net-worth individuals. *EU Tax Observatory*. <https://www.taxobservatory.eu/www-site/uploads/2024/06/report-g20.pdf>

References

1. UNSTATS (2022), “Conceptual framework for the statistical measurement of illicit financial flows”, Available at: https://unstats.un.org/UNSDWebsite/statcom/session_53/documents/BG-3j-Crime&CriminalJusticeStats-II-E.pdf (Accessed 15 Nov. 2025).
2. Transparency International. (2020), “COVID-19: Documented corruption and malfeasance cases”, Available at: <https://files.transparencycdn.org/images/COVID-19-Documented-corruption-and-malfeasance-cases.pdf> (Accessed 15 Nov. 2025).
3. Drenski, A., Hallren, R., & Lee, J. N. (2019), “Tariff evasion in global trade data”, *The Journal of International Trade & Economic Development*, vol. 28(7), pp. 829–842. <https://doi.org/10.1080/09638199.2019.1602667> (Accessed 15 Nov. 2025).
4. EUROPOL. (2023), “European Financial And Economic Crime Threat Assessment”, Available at: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/The%20Other%20Side%20of%20the%20Coin%20-%20Analysis%20of%20Financial%20and%20Economic%20Crime%20%28EN%29.pdf> (Accessed 20 Nov. 2025).
5. EUROPOL. (2023), “European Union Terrorism Situation And Trend Report”, Available at: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/European%20Union%20Terrorism%20Situation%20and%20Trend%20report%202023.pdf> (Accessed 15 May 2025).
6. G7. (2022), “G7 Germany 2022: Webseite der deutschen G7-Präsidentschaft.”, Available at: <https://www.g7germany.de>. (Accessed 15 Feb. 2026).
7. G7 (2023), “Hiroshima leaders' communiqué.”, https://www.mofa.go.jp/policy/economy/summit/hiroshima23/documents/pdf/Leaders_Communique_01_en.pdf?v20231006. (Accessed 15 Feb. 2026).

8. Galaz, V., Crona, B., Dauriach, A., Jouffray, J.-B., Österblom, H., & Fichtner, J. (2018), "Tax havens and global environmental degradation.", *Nature Ecology & Evolution*, vol. 2(9), pp.1352–1357. <https://doi.org/10.1038/s41559-018-0497-3>
9. INTERPOL. (2024), "Global financial fraud assessment.", Available at: <https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2024/INTERPOL-Financial-Fraud-assessment-A-global-threat-boosted-by-technology#:~:text=LONDON%2C%20United%20Kingdom%20%E2%80%93%20A%20new%20INTERPOL%20assessment,groups%20to%20better%20target%20victims%20around%20the%20world.> (Accessed 15 Feb. 2026).
10. Devinit (2023), "Global Humanitarian Assistance Report.", Available at: <https://devinit.org/data/datasets/global-humanitarian-assistance-report-2023/> (Accessed 15 Feb. 2026).
11. GASA. (2024), "Global State of Scams Report 2024.", Available at: https://www.gasa.org/_files/ugd/7bdaac_9060be8317424edd9964072cf279a0a4.pdf (Accessed 11 Nov. 2025).
12. FATF. (2023), "Illicit Financial Flows from Cyber-Enabled Fraud.", Available at: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Money-Laundering-from-Environmental-Crime.pdf.coredownload.pdf> (Accessed 11 Nov. 2025).
13. WCO. (2024), "Illicit trade report.", Available at: https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/enforcement-and-compliance/activities-and-programmes/illicit-trade-report/itr_2023_en.pdf?db=web (Accessed 22 Dec. 2025).
14. International Tax Observatory. (2023), "Mapping the global geography of shell companies", Available at: <https://taxobservatory.world/publication/mapping-the-global-geography-of-shell-companies/> (Accessed 15.Nov.25).

15. International Tax Observatory. (2024), “Advancing Corporate Tax Transparency”, Available at: <https://taxobservatory.world/publication/advancing-corporate-tax-transparency/> (Accessed 10.Feb.2026).
16. Jancsics, D. (2016), “Offshoring at Home? Domestic Use of Shell Companies for Corruption.”, *Public Integrity*, vol. 19(1), pp. 4–21. doi:<https://doi.org/10.1080/10999922.2016.1200412>.
17. Pintus, M. (2024), “The UN Tax Convention: A Powerful Tool For Equality and Human Rights”, Available at: <https://gi-escr.org/en/resources/publications/the-un-tax-convention-a-powerful-tool-for-equality-and-human-rights> (Accessed 8 Nov. 2025).
18. FATF. (2021), “Money Laundering from Environmental Crime.”, Available at: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Money-Laundering-from-Environmental-Crime.pdf.coredownload.pdf> (Accessed 11 Nov. 2025).
19. Nasdaq (2024), “Verafin.”, <https://elements.visualcapitalist.com/wpcontent/uploads/2024/04/1711973384569.pdf> (Accessed 11 Nov. 2025).
20. Background Papers. (2023), “Review of The Fund's Anti-Money Laundering and Combating The Financing of Terrorism Strategy”, IMF policy paper, vol. (053), pp.1–1. doi:<https://doi.org/10.5089/9798400260438.007>.
21. Tax Justice Network. (2024), “State of tax justice.”, Available at: <https://taxjustice.net/wp-content/uploads/2024/11/State-of-Tax-Justice-2024-English-Tax-Justice-Network.pdf>.
22. Team, C. (2024), “2024 Crypto Crime Mid-Year Update Part 2”, Chainalysis Chainalysis. Available at: <https://www.chainalysis.com/blog/2024-crypto-crime-mid-year-update-part-2/> (Accessed 15 Nov. 2025).
23. Tax Justice Network. (2024), “The world's Biggest enablers of corporate tax abuse”, Available at: <https://cthi.taxjustice.net/> (Accessed 15 Nov. 2025)

24. UNCTAD (2023), “Towards a Statistical Framework for the measurement of tax and commercial Illicit Financial Flows.”, Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/stat2023d5_en.pdf. (Accessed 15 Nov. 2025)
25. Transparency International (2024), “Corruption Perceptions Index Transparency International.”, Available at: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>. (Accessed 15 Nov. 2025)
26. World Bank. (2019), “Illegal Logging, Fishing, and Wildlife Trade”, Available at: <http://hdl.handle.net/10986/32806>. (Accessed 15 Nov. 2025)
27. Yansura, J. (2024), “Environmental crimes pose unique illicit finance challenges and require specific solutions.”, Available at: <https://thefactcoalition.org/wp-content/uploads/2024/08/Environmental-Crimes-Policy-Brief-FACT-ENG.pdf>. (Accessed 15 Nov. 2025)
28. Zehorai. I. (2024), “Forbes Israel Special Report: The World's Richest Terrorist Organizations. Forbes Israel”, Available at: <https://forbes.co.il/e/theworlds-richest-terrorist-organizations/> (Accessed 15 Nov. 2025)
29. Zucman. G. (2023), “A blueprint for a coordinated minimum effective taxation standard for ultra-high-net-worth individuals”, EU Tax Observatory. Available at: <https://www.taxobservatory.eu/www-site/uploads/2024/06/report-g20.pdf> (Accessed 15 Nov. 2025)

Отримано редакцією журналу / Received: 12.05.26

Прорецензовано / Revised: 22.05.26

Дата публікації / Published: 26.05.26